

Dagens Næringsliv

INNLEGG - politikk

Mandag 7. mars 2011

Ingress: Høyres ledelse avgjør i disse dager partiets holdning til datalagringsdirektivet. Det bør ikke være vanskelig for et liberalt parti, skriver advokat Jon Wessel-Aas.

Personvern og liberale prinsipper

Arbeiderpartiet mener å ha rett til å kreve at en annen fri borger – mitt teleselskap – på statens vegne systematisk skal registrere hver gang jeg kommuniserer med mine barn, min ektefelle, mine venner, mine forretningsforbindelser, mine klienter, min lege, mine politiske meningsfeller og samtlige andre jeg kommuniserer med ved bruk av telefon og e-post. Og at registreringen i tillegg skal omfatte hvor jeg, mine barn og alle de andre som deltar i kommunikasjonen befant seg da det skjedde – slik at de akkumulerte registreringene over tid danner grunnlag for et kart over alle mine nettverk, forbindelser og fysiske bevegelser. For å sikre bevis mot meg for det tilfellet at jeg i fremtiden skulle mistenkes for å ha begått noe straffbart!

Dette er hva Arbeiderpartiet ber om Høyres støtte til å gjennomføre, gjennom lovforslaget om å innføre EUs omstridte datalagringsdirektiv. Et forslag som for lengst er avvist på prinsipielt grunnlag av samtlige andre partier på Stortinget, i samsvar med råd fra alle EUs datatilsyn og fra uavhengige, juridiske fagorganisasjoner.

Høyres ledelse skal innta standpunkt i disse dager, men har omtalt avgjørelsen som "vanskelig". Kan det virkelig være "vanskelig" for et liberalt parti å svare på om staten i et liberalt demokrati skal ha rett til å *ekspropriere* samtlige borgeres rådighet over sin grunnleggende, demokratiske egenkapital: Retten til å kommunisere fritt og fortrolig, uten å måtte loggføre med hvem man kommuniserte, når man gjorde det og hvor man befant seg hver gang, for det tilfellet at staten i fremtiden skulle finne grunn til å sjekke loggen?

Det legges til grunn at Høyre ville ha reagert spontant avvisende om Arbeiderpartiet foreslo at staten kunne båndlegge alle borgeres – herunder næringsdrivendes – frie egenkapital gjennom utleggspant til sikring av eventuelle fremtidige krav som staten måtte få mot den enkelte. Minst like opplagt må svaret bli, når tilsvarende foreslås med hensyn til borgernes frie rådighet over egen, privat kommunikasjon.

Hvem vi kommuniserer med og omgås privat, og hvor dette skjer – hva enten det foregår fysisk eller elektronisk – har staten i utgangspunktet ingenting med å gjøre. Og vi har heller ikke plikt til å loggføre dette for det tilfellet at staten en gang i fremtiden mener seg berettiget til å granske oss. Når vi først mistenkes for noe straffbart, skal politiet derimot ha tilgang til det som finnes av bevis. Om vitner husker noe, om vi har spart på dagbøkene våre eller andre opplysninger om vår gjøren og laden, vil måtte bero på tilfældigheter – så lenge vi behandles som frie borgere før det er mistanke om noe annet.

Hvis vi derimot først aksepterer at staten skal ha anledning til å bedrive generell, systematisk og vilkårlig *bevissikring uavhengig av noen konkret straffesak og uavhengig av individuell begrunnelse*,

blir det vanskelig, umulig, å se noen prinsipiell grense. Det finnes mye som staten kan ha stor nytte av *den dagen en av oss eventuelt og mot formodning bryter samfunnets normer*, og vi settes under etterforskning – men som vi før den tid, fordi vi er frie borgere, kan og har rett til å velge om vi skal loggføre eller slette.

Et nærliggende eksempel er det nærmere *innholdet* i den samme kommunikasjonen. Det er åpenbart at det ville være til stor nytte for politiet om også det fantes lagret *den dagen en av oss eventuelt blir gjenstand for etterforskning*. Hvilken *prinsipiell* motforestilling kan Erna Solberg by på mot dette, dersom Arbeiderpartiets logikk aksepteres – og man allerede har brutt prinsippet om at bevissikring i borgerens kommunikasjon først kan skje når det er saksrelatert og individuelt begrunnet?

Å svare at "grensen går her" – som forsvarerne av Arbeiderpartiets lovforslag gjør, er ikke et svar. Her snakker vi om en grunnleggende, prinsipiell grense i en liberal rettstat. En grense som man må kunne forvente at lederen for et liberalt parti kan trekke.

I mangel av godt svar, bør Høyre gjøre som blant andre Tysklands justisminister og EUs egen kommissær for justis og fundamentale rettigheter, Viviane Reding, gjør – og si at EUs datalagringsdirektiv var et feilgrep, som må erstattes med saksrelatert og målrettet bevissikring, i tråd med veletablerte europeiske prinsipper for en liberal, demokratisk rettstat.

Vi vinner ikke kampen *om den liberale rettstaten* mot terrorister eller andre kriminelle ved å spise av den liberale rettstats egenkapital – like lite som en næringsvirksomhet kan overleve dersom egenkapitalen brukes til å dekke løpende utgifter. Så enkelt er det.

Jon Wessel-Aas, advokat